

lja o akustičkim problemima označio prekid stručne izolacije i uveo potrebnu interdisciplinarnu suradnju, koja je po Stockmannu na području proučavanja folklornih glazbala već trebala postati metodološki princip. Izlažući potrebu za proučavanjima područja fizikalne akustike, kao što su fizika stvaranja i prenošenja zvuka, tonometrija i ispitivanje spektra instrumentalnog zvuka, autor traži i primjenu psiholoških metoda. Tako bi se testiranjem, kvantitativnom metodom i metodom polaritetnih profila mogle istraživati predodžbe i shvaćanja svirača i slušača koje su vezane za produkciju i percepciju zvuka. Na taj način u središte istraživanja dolazi kakvoća zvuka s kojom je usko povezan problem tehničke sviranja kao i vrste oblikovanja instrumentalnih sastava. U istraživanju folklornih glazbala u prošlosti Stockmann za datiranje glazbala smatra potrebnim da se komparativno proučavaju podaci iz ikonografije, literature i nazivi iz suvremene tradicije. Takav rad podrazumijeva suradnju umjetnika, literarnih historičara, lingvista i arheologa. U historijskim metodama ispitivanja autor traži opazanje uvjeta postojanja glazbala kao i njihovu zakonitost. Unutar tog okvira pojavljuju se specijalni predmeti istraživanja, kao što su usmena predaja, kolektivnost, varijabilnost i kontinuitet tradicija, koji su vezani za dinamički sistem norme. Iz Stockmannova članka proizlazi da je internacionalna i interdisciplinarna suradnja imperativ svih specijalnih istraživanja folklornih glazbala.

U prvoj tematskoj skupini su članci s akustičkom problematikom. **Hans Peter Reinecke** obrađuje metodičke probleme akustičkih istraživanja na folklornim glazbalima razmatrajući kriterije suvremenih akustičkih istraživanja, mogućnost stvaranja modela opće znanosti o glazbalima, mogućnosti primjene akustičkih modela kao i posebne aspekte akustičkih ispitivanja i probleme zapisivača tonskih visina. **Walter Graf** obuhvaća u svom prilogu više aspekata glazbenog istraživanja zvuka, kao što su: a) pobuđivanje i širenje zvuka u okolnom prostoru, b) primanje preko slušnih organa (fiziološke i neurološke pojave), c) primjena i prerada slušnih podražaja (psihičke pojave). **Ingmar Bengtsson, Per-Arne Tove, Stig-Magnus Thorsen** daju u

svom zajedničkom prilogu tehničke podatke i principe rada akustičke elektroničke obrade i izlažu ideje za istraživanje ritma na muzikološkom institutu u Uppsali. **Per Tjernlund, Johan Sundberg, Frans Fransson** objašnjavaju statističku metodu mjerenja osnovnih frekvencija i izlažu popratne pojave osipanja frekvencija tonova u melodiji kao i rezonancije na švedskim flautama »Spilappipa«. **Dagmar Droyssen** iznosi svoj postupak analize osobna zvuka na trzalačkim glazbalima pomoću računara vjerojatnosti i automatske obrade podataka uz priložene tabele. **Eckhard Jost** govori u svom članku o akustičkim mjernim metodama kao pomoćnom sredstvu za transkripciju. Formulu za akustičko izračunavanje povišene ugodbe violina u Reziji donosi **Bruno Ravnikar**.

Drugi dio knjige obrađuje oblike instrumentalnih ansambala. **Balint Sárosi** prikazuje mađarske instrumentalne sastave, **Jaroslav Markl** češke, **Manol Todorov** bugarske, **Ivan Mačak** obrađuje gudačke sastave u Slovačkoj, **Julijan Strajnar** piše o slovenskom gudačkom sastavu u Reziji, a **Claudie Marcel-Dubois** govori o tipovima i prirodi francuskih instrumentalnih sastava.

Proučavanjem glazbala s historijskog aspekta bave se izvan navedenih skupina članak **Heinza Beckera** o historijskim i sistematskim aspektima znanosti o glazbalima kao i članak **Zmage Kumer**, koji izvještava o pisanim i likovnim izvorima o glazbenim sastavima Slovenije.

Krešimir GALIN

KORNISS PÉTER — NOVÁK FERENC, ELINDULTAM VILÁG ÚTJÁN... MAGYAR NÉPSZOKÁSOK, Corvina Kiadó, Budapest 1975, 8 str. + 128 tabla + 7 str. etnografskih bilježaka

Naslov djela (**Krenuo sam svijetom...**) stvarno odgovara sadržaju, budući da je autor krenuo fotokamerom od zapadne granice Mađarske prola-

zceći zemljom pet je godina snimao narodne običaje sve do sela — Székelya (Sikulaca) u Rumunjskoj.

Počinje veselim prizorima običaja polijevanja na drugi dan Uskrsa, zatim prelazi na dječje igre i razne igrokaze. Tako vidimo fotografije o dječjim »svatovima«, zatim fotografije običaja da na zadnji dan poklada dječaci prolaze selom i začađuju lice svake ženske osobe koju susretnu na ulici. Na Cvjetnu nedjelju djevojke prolaze selom i nose lutku obučenu u ženske haljine te je nakon pjesme i plesa bacе u vodu (nekada se lutka spaljivala).

Na Duhove se slavi kraj proljeća i pozdravlja nastupajuće ljeto. Djevojke lijepo obuku neku djevojčicu, okite je vijencem i vrpčama, a lice joj pokriju. Pjevaju po kućama izražavajući dobre želje domaćinima. Na kraju pjesme otkrivaju lice djevojčice, a ukućani ih daruju.

Maškare uz praznik sv. Nikole prolaze selom 5. prosinca uvečer. Obilaze selo pod zastrašujućim maskama, zyc-čeći lancima. Za taj se običaj tvrdi da je rijedak u Mađarskoj i da je vjerojatno došao sa Zapada.

Zasebno se prikazuju običaji koledanja i onih za Tri kralja, koji su se izdvojili od koledanja i postali samostalni igrokazi.

Običaj da na drugi dan Božića momci obilaze selo i uz pjesmu žele blagostanje domaćinu vuče porijeklo od prastarog običaja slavljenja zimskog solsticija. Tekstovi pjesama ukazuju i na pjesme šamana iz pradomovine.

Na deset fotografija prikazuje se veoma složeno oblačenje djevojke za svečane zgone. Taj veoma precizni rad traje i do dva sata.

Pod naslovom **Bijela žalost** prikazuje se kako je u nekim krajevima zapadne Mađarske sačuvan pretkršćanski običaj da kao znak žalosti služi bijela boja.

Na 19 fotografija prikazuje se običaj »buša« u Mohaču te se ističe da se radi o običaju južnoslavenskog porijekla.

Zatim se donose fotografije i opisi o »plesnim kućama«, običajima oko berbe grožđa, svatovskim i pogrebnim običajima.

Snimke su veoma instruktivne, šteta je što su u crno-bijeloj tehnici (koji

put previše tamne), a moglo bi se prigovoriti i tome što je tekst odvojen od slika.

Bela RÖMER

UJVÁRY ZOLTAN, VARIA FOLKLORISTICA, frások a néphagyomány kö-réből, Debrecin 1975, 222 str.

Najnoviji radovi Zoltána Ujváryja, docenta Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Debrecinu, popunili su cijeli 25. broj »Izveštaja Muzeja županije Hajdú-Bihar« kao izbor iz zabilješki dvadesetogodišnjeg terenskog rada. Prije desetak godina autor je posjetio i naša sela u Banatu: Vojlovicu, Ivanovo i Skorenovac, u kojima žive Székelyi doseljeni iz Bukovine u prošlom stoljeću.

Govoreći o dječjoj igri koju je iscrpno opisao Orest Zilinskyj u radnji **Hry na vrata a mosty v slovenském folkloru** (»Slavia« XVII, 1958), Ujváry nas upozorava na istovjetnost refrena pjesme kod ove igre u nekoliko slavenskih naroda (u Hrvata »Hoja, đunda, Hoja«), što je iznio Zilinskyj, ali dodaje da se isti refren pojavljuje i kod Madara: »Haja gyöngyöm, haja« i donosi pregled rasprostranjenosti te pjesme u centralnoj Mađarskoj. Priklađa se mišljenju da se ovdje ne radi samo o dječjoj igri, nego da pjesme i plesovi o »zlatnom mostu« spadaju u ritualne igre pozdravljanja proljeća te da pri analizi tih pjesama treba uzeti u obzir i podatke s mađarskog jezičnog područja.

Obrađuju se običaji i vjerovanja osobito u vezi s poljoprivrednim radovima (žetva, berba grožđa i dr.), a u posebnom poglavlju iznose se običajno-pravne norme vinogradarskih sela, gdje se nailazi na elemente starog seoskog samoupravljanja. Veliko poglavlje s mnogo ilustracija govori o proslavi berbe u podbrežju Tokaja.

Prikazuju se razni božićni običaji i vjerovanja u Hajdudorogu. Ovdje je običaj da na koledanje idu i odrasli.